

яка може бути використана у навчанні та дослідженнях (з точки зору культури та історії. Наприклад, створення програм, які б підкреслювали національну специфіку та сприяли вдосконаленню вітчизняної освіти).

Зберігаючи власну ідентичність, наша вища освіта в майбутньому має стати конкурентоспроможною та не обмежувати себе лише європейським ринком освітніх послуг. Серед базових рекомендацій, як не втратити свою автентичність вітчизняній освіті в сучасних умовах існування вищої освіти, можна назвати наступні:

– зосередитися на якості освіти, а не на кількості випускників. Студенти мають отримувати якісну освіту та здобувати навички, які матимуть практичне застосування у їхньому майбутньому житті та професійній кар'єрі, замість надмірного акценту на кількості випускників без належного навчання.

– надалі підвищувати рівень підготовки серед педагогічних працівників, а також здобувачів освіти. Підвищення рівня підготовки викладачів та студентів є важливою метою для забезпечення якісної освіти і досягнення успіху в навчанні. Дане завдання є постійним та вимагає системного підходу й постійного вдосконалення. Основна ідея полягає в тому, щоб навчальний процес був орієнтованим на результати й відповідав сучасним вимогам та можливостям.

– не зупинятися на досягнутому й у подальшому створювати умови для міжнародного співробітництва.

Забезпечення якості вищої освіти є надважливим завданням для України. Впровадження європейських стандартів та вимог, розвиток системи внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості, а також покращення матеріально-технічної бази вищів сприятимуть підвищенню якості вищої освіти в Україні та забезпечать їй відповідність європейським стандартам. Це, в свою чергу, сприятиме євроінтеграції України та підвищенню конкурентоспроможності країни на ринку освітніх послуг.

Література

1. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <http://surl.li/mphq>
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. URL: <http://surl.li/merkv>

ЛУЗАН ПЕТРО

Інститут професійної освіти НАПН України (м. Київ)

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ

Головним механізмом модернізації всіх структурних ланок фахової передвищої освіти за ідеями сучасної практико-орієнтованої методології виступає компетентність як інтегративна властивість особистості фахівця, що об'єднує знання, уміння, навички, професійні якості і цінності, які й забезпечують здатність техніків, технологів та інших молодших спеціалістів успішно виконувати професійну діяльність. При реалізації положень компетентнісного підходу непересічне значення має особистість викладача, успішність, продуктивність і якість його педагогічної діяльності, здатність постійно навчатися, професійно розвиватися.

Професійний розвиток педагогічного працівника становить неперервний процес прогресивного і гуманістичного формування особистості, яка прагне до постійного вдосконалення, до самоствердження, кар'єрного зростання, вироблення нової якості професійно-педагогічної дії. Вершиною професійно-особистісного становлення, формування, удосконалення викладача фахового коледжу, зокрема в складних умовах воєнного часу, є досягнення найвищого рівня педагогічної діяльності – творчої професійної компетентності.

Натомість професійна компетентність не є раз і назавжди набутою здатністю, усталеною властивістю особистості викладача завжди успішно навчати, виховувати, розвивати своїх вихованців. Із постійним оновленням освітнього процесу, видозміною пріоритетів у професійних установах і функціях, зокрема спричинених війною з РФ, поступово втрачають свою ефективність усталені методики і технології професійно-педагогічної діяльності, за певних умов перестають бути продуктивними ті чи інші освітні технології. Якщо в особливих умовах діяльності викладач не усвідомлює себе активним суб'єктом неперервного професійно-особистісного зростання, формально проходить курси підвищення кваліфікації, недостатньо дбає про свій інноваційний розвиток, то він поступово втрачає набутий рівень професіоналізму діяльності і творчості. Тому вкрай актуальною проблемою розвитку професійної компетентності викладача фахового коледжу постає цілеспрямоване, системне зростання його сталої професійної позиції і культури, прагнення підняти себе до вершини педагогічної майстерності.

Підґрунтям розв'язання проблеми слугують ідеї, сформульовані у працях вітчизняних і зарубіжних учених із: 1) філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремь, В. Курило, В. Огнев'юк та ін.); 2) теоретичних і методичних засад професійної освіти (С. Гончаренко, Н. Ничкало, В. Орлов, В. Радкевич, С. Сисоєва); 3) психології особистості та її діяльності (Г. Балл, Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалка, І. Якиманська); 4) професійної підготовки і розвитку особистісних якостей майбутніх фахівців (Л. Базиль, І. Білосевич, О. Бородієнко, Р. Гуревич, Т. Герлянд, А. Гуржій, Л. Єршова, О. Кошук, В. Кручек, В. Курок, І. Нищак, М. Пригодій, Л. Пуховська, Г. Райковська, О. Спінін, В. Ягупов); 5) освіти дорослих в Україні і зарубіжних

країнах (С. Калашнікова, Л. Лук'янова, М. Ноулз, Л. Сігасва, Л. Хомич та ін.); б) інноваційних моделей підвищення кваліфікації (Н. Білик, Л. Даниленко, Н. Клокар, Г. Назаренко, В. Олійник, О. Радкевич та ін.); 7) професійно-особистісного становлення педагога (О. Вержицька, І. Зайченко, А. Каленський, Є. Барбіна, А. Бекірова, Х. Гафуров, А. Гриценко, Н. Гузій, І. Зязюн, О. Лук, Н. Островерхова, В. Паламарчук, С. Сисоєва та ін.); розроблення сучасних технологій професійного розвитку особистості (В. Биков, В. Мадзігон, В. Бочарнікова, М. Лещенко, С. Різниченко, О. Романовський, Л. Романишина, R. Varro, C. Beeby, B. Bloom, S. Dawkins, U. Drews, D. Heght, A. Lewis, T. Murrey, A. Astin, M. Bandler, M. Branson, B. Little, C. Cannon, T. Danitz, та ін.).

Натомість, результати аналізу наявних наукових праць переконують: обґрунтування теоретичних і методичних засад розвитку професійної компетентності педагогічних працівників, зокрема викладачів фахових коледжів ще чекає свого самостійного дослідження.

Для розв'язання проблеми цілеспрямованого розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів слід, насамперед, розробити понятійну систему дослідження, визначити основні дефініції («професійний розвиток» «професійна компетентність», «професійна компетентність педагогічного працівника», «професійна компетентність викладача фахового коледжу» тощо); розробити концепцію, визначити методологічні підходи, чинники, принципи розвитку досліджуваного феномена; вивчити особливості, встановити напрями цілеспрямованого розвитку професіоналізму педагогічних працівників; науково обґрунтувати принципи, організаційно-педагогічні умови та моделі системного розвитку педагогічної діяльності викладачів; визначити і обґрунтувати методи, форми, засоби й технології системного розвитку викладачів в особливих умовах діяльності; розробити діагностичні методики оцінювання рівнів компетентісного розвитку особистості викладача коледжу.

Відомий вчений-методолог С. Гончаренко справедливо наголошував на тому, що системний підхід як напрям наукового пізнання виходить з того, що об'єкт дослідження має вивчатися як система. Відтак, основна концептуальна ідея дослідження ґрунтується на припущенні, що задля цілеспрямованого розвитку професійної компетентності викладачів варто розробити педагогічну систему, яка структурно і функціонально поєднує цілі, зміст, методи, форми, засоби, технології тощо за визначеними напрямками зростання професіоналізму цих працівників, і запровадження якої в освітній процес фахового коледжу в умовах воєнного і повоєнного часу позитивно впливатиме на ефективність професійної підготовки фахових молодших бакалаврів. Обґрунтована нами модель системи розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів презентує сукупність взаємопов'язаних компонентів, об'єднаних у такі блоки: *методологічно-цільовий* – включає мету, завдання, методологічні підходи, принципи (загальнопедагогічні та специфічні) розвитку досліджуваного феномена; *суб'єктний* блок – розроблена система поєднує зусилля педагогічних працівників фахових коледжів (викладачів, майстрів виробничого навчання, методистів, керівників тощо), студентів, роботодавців, інших стрейкхолдерів для досягнення цілей компетентісно орієнтованої освіти; *змістовий* блок презентує зміст розвитку професійної компетентності викладачів у системі підвищення кваліфікації в закладах післядипломної освіти, у методичній роботі коледжу, у самоосвіті, при підготовці до занять та заходів виховної роботи, при проведенні науково-педагогічних досліджень тощо; *технологічний* – показує, якими методами, формами, засобами, технологіями досягаються цілі розвитку досліджуваної інтегративної властивості викладача; *діагностувально-результативний* (містить: критерії, показники, рівні розвитку професійної компетентності викладачів коледжів; результат як зрушення у рівнях розвитку досліджуваного феномена).

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язуємо з розробкою докладної методики системного розвитку професійної компетентності педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти.

МАСЛІЧ СВІТЛАНА

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти (м. Біла Церква)

ПРИНЦИПИ РОЗРОБЛЕННЯ СТАНДАРТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Сучасне суспільство потребує компетентних фахівців для розвитку економіки. Важливе значення для ринку праці відіграє якісна підготовка кваліфікованих робітничих кадрів. Як наслідок, перед системою професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О) постає низка завдань, пов'язаних із швидким реагуванням на потреби роботодавців, ринку праці й економіки в цілому. Неабияку роль у цьому процесі відіграє відповідність стандартів П(ПТ)О реалізації державної політики щодо підготовки конкурентоспроможного людського капіталу.

Зазначимо, що документом, у якому визначено вимоги до змісту П(ПТ)О, перелік компетентностей та результатів навчання, професійні та освітні кваліфікації, загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти та ін., є стандарт П(ПТ)О [1]. Стандарти, за якими відбувається підготовка майбутніх кваліфікованих робітничих кадрів, розробляються на основі компетентісного підходу, під яким будемо розуміти «комплексний підхід побудови змісту навчання з конкретної професії, зорієнтований на набуття необхідних знань, умінь і навичок для праці» [2].